

“امەرىكا ساياسي الايقتارى دۇنيە جۇزىلىك دەنساۋلىق ساقتاۋ ۋەيىمىنا بۇلىشلىك سالۋىن دوعاراۋ ئىيس”

□ خالىق گازەتىنىڭ تىلشىسى لي جۇي

“امەرىكا ساياسي الايىقتارى شىندىق نەگىزى جوق ۋېرۇس قاينارى داقىرىن تاراتا ارقلى ۇرەيلى جانە ما- زاسز كوڭل كۇي تۇدىرۇعا ۇرئندى. مۇنىڭ علمەپەن ەشقانداي قاتىسى جوق“.
امەرىكا جاڭا مەكسىكا شتاتى شتاتتىق داشۇەسى تارىخ ئىلمىنىڭ پروفەسسورى كەنىيس خاموند جۇردا گازەتمىزدىڭ ئىلىشىسن قايلداغاندا، امەرىكا ساياسي الايىقتارنىڭ جۇڭگونىڭ نىدەتكە قارسى اتتانۇداى قۇلىشىنى مەن ناىچەسەنە قا- ساقانا نەمقۇرايدى قاراپ، جاڭا ئىپتىى اى- دارشا ۋېرۇستىڭ نەگىن انقتاۋ ماسەلسىن دابىر الاقتاندەىن، ماقاساتتارى وزدەرنىڭ نىدەتكە قارسى اتتانۇ ماسەلسەنىدەگى “اياتتىق جەڭلىستەرىن“ بۇرگەمەلەۋ ەكەندىگىن ئېلىدىرى.

ساندى مالپەتتەردە كورسەتىلۇىن- شە، قازىر امەرىكادا جاڭا ئىپتىى ايدارشا ۋېرۇس وكپە قاينۇ دياگنوزى تۇراقتان- دىرىلغان جالىي ناۋقاس 37 مىللىيونان، ولگەن ناۋقاس 620 مىڭنان اسىپ، ەكو- نوميكاسى وراسان زور شەىنغا باقتان. خاموندنىڭ قارۇنىشا، امەرىكا خالىقار- لىق ستەردەگى وكئەمدىكتەن اىرىلىپ قالۇدان الاڭداپ، ەشتەگەمەن ساناسپاي جۇڭگوعا كۇيە جاعىپ، نىدەتتىن پايدا-

لانىپ جۇڭگونىڭ ونان ارى دامۇىن كە- شۇىلدەتۇگە نەمەسە بوگەۇگە ۇرىنعان. خاموند مىنانى ئېلىدىرى: امەرىد- كاداى جانە الەمنىڭ جەر - جەرىندەگى ادامدار جونىنەن ايتقاندا، ەڭ جاقسى ۴ادىس جۇڭگونىڭ تاجىرىيەسىنەن ۇلگى الىپ، بىرگە قۇلىشىپ، نىدەتكە بىرگە توتەپ بەرۇ. “جۇڭگونىڭ نىدەتكە قارسى اتتانۇداى تاسىلدەرى وزگە ەل- دەردىڭ ۇلگىسى بولا الادى. وزگە ەلدەر جۇڭگونىڭ نىدەتكە قارسى اتتانۇ امالىياتنان پايدالى تاجىرىيە قايلداۋى كەرەك“.

خامىوند بىلاي دەپ قارادى: جۇڭگو دۇنيە جۇزىندەگى تۇڭغىش جاڭا ئىپتىى ايدارشا ۋېرۇس تاياقشاسىن تەز ارادا ئساتى اىرىپ الىپ، ۋېرۇستىڭ گەندەر جىبىتىنىڭ تىزەىگىن ولشەۋدى اياقتادى ئارى ىنقورماتىسيانى خالىقارالىق قوعامەپن ئبولىستى. جۇڭگو كوممۇنىستىك پارتىياس- نىڭ باسشىلىغىنداى جۇڭگو ۇكەمەتى پاىد- الداۋۇعا بولاتىن بايلىق اتاۋلىنى سىكە قوسىپ نىدەتكە قارسى اتتانىپ، سان مىڭ- داداعان ادامنىڭ ۇمىرىن قۇتقارپ قالدى.

خاموند بىلاي دەدى: قازىرگى ۋاقىتتاى وزگەرگەن ۋېرۇس تاياقشاسى جىي بايقالغان، نىدەت ۇزدىكىسز ورش- گەن جاعايدىا، ادامداردىڭ سالاماتتىىن قورعاۋ از ساندى ئىرى سەرىكتەستىك-

كەلدى“.

2014 - جىلى مياۋ يانپان QQ كەڭسە- تىگىندە ئوز ئۇيىنىڭ شىلاننى ساتادى. ونىڭ ئۇيى لپان - دۇيدە، زات سالۇ ئۇشىن 10 كىلومەتر قاشتىعاى تۇان شتابىنا بارۇعا تۇرا كەلەدى، وسعان بولا ول موتوتسىكل جۇرگىزۇدى ۇيرەنىەدى. ئار جولى زات سالغاندا ول شىلاننىڭ ەڭ جاقسىلارىن تاڭ-

دايدى ئارى ىرىقتى تۇردە زاتتى تاپسىرىپ العان سوڭ اقشا تولەۋدى تالاپ ەتەدى. بىرتە - بىرتە ەل اۇزىنا ئىلىنىپ، ئىىرتالاي قارىدار جىنايدى.

سول جىلى مياۋ يانپان وتباسنىڭ شىلان ساتۇداى قىىن ماسەلىسىن شەشىپ قانا قوپهاي، 30 مىڭ يۇئانان استام اقشا تا- بادى. سول بىرنەشە جىلدا ىنتەرنەت دۇكە- ننىڭ كىرىسى وتباسنىڭ تىرەگىنە اپىنالا- دى، سويلەي الماعانىمەن ئىىراق ونىڭ جۇ- زىندە جايدارى كۇلكى كوبەيدى.

مياۋ يانپان ئىلىشنىڭ ۇپچاتىنا بىلاي دەپ ەلبىز قالدىرىپتى: “16 جىل ناۋقاستان- ەانىمدا 5 رەت اجال اۇزىنا بارىپ قايتتىم. وسى ۇمىر بەلەسىندە مەن باستان كەشىرۇ- شىمىن ئارى سىرتتاي قاراپ تۇرۇشىمىن، ئىىرى بولسام امال تابىلادى“.

“ماعان سۇبەنىپ تىنىستاپ قالدى”

شۇي ساي مياۋ يانپاننىڭ سەلبەسىكەن سەرىگى، سونداي - اق ارالارىنان قىل وتپەي- تىن جاقسى دوسى، “ول جارقىن - جايدارى، ئوزىنىڭ ونىمەردىنە جوعارى تالاپ قويدى، مۇنىڭ ئبارى ادامدى ئىانتى ەتەدى“.

ئىىر جىلى خوتان جايڭىرىلى بولدى دا، شىلاننىڭ ساپاسنا ەرەكشە اسەر تىگىزدى، مياۋ يانپان ولشەمدى تىتتەي دە تومەندەتكىسى كەلمەي، ئوز ئۇيىنىڭ 5 توننا شىلانن قايتا - قايتا 4 رەت سۇرىپ- تىاپ، ئىىر تونناسىن عانا تاڭداپ الادى. اكەسى بۇعان قاتتى اشۇ شاقىردى، ئىىراق، العان بەتىنەن قايتاپتىىن ول شىلاندى سۇ- رىپتاۋ ولشەمىن تىتتەي دە تومەندەتپەيدى. سۇراۋ سۇراغاندارعا مەيلى قاي ۋاقىتتا بولسىن ول دەرەۋ جاۋاپ قايتارادى. ئىىل ارقلى سويلەسە الماعانىمەن، ساپالى اۋىل شارۋاشلىق ونىپەدەرى مەىن جۇيەلى قىزمەت وتەۋى ارقلى ول توپ - توپ قايتا ورالغان الارامانداردى باۋرادى. “ ئىىر جىلدان كەيىن، مەن 120 مىڭ يۇان اقشا تاپتىم، سول شاقتا مەن اقشانى قايتارماق بولغانىمدا، ۇيمەدەگىلەر مۇنم- دى تۇسىنە ەلادى“. مياۋ يانپاننىڭ ئوز ويى بار دەدى.

“اقشانى قايتارغاننان كەيىن، وقىستان اۋىرىپ قالساڭ، قايسى اقشامىزىەن قۇتقارا- لىمىز، تاراتقۇ ورتالىعى: 5593062، ئومىىر، جارىناما باسقارماسى: 5593341 پوچتا ئومىرى: 830028، اىلىق باعاسى 228 يۇان مەكەن - جايىمىز: ئۇرىمىجى قالاسى خوڭجۇيان سولنۇستىك جولى 500 - ئومىىر، تاراتقۇ ورتالىعى: 5593062،

مىز؟“اكە - شەشەسىنىڭ ۋايىمدايتىن دا ئومىنى بار.

جالعاستى تۇردە اقشامدى جىنپايىن! مياۋ يانپان ەمدەلۇگە جەنەرلىك اقشا تاۋىپ، اكە - شە- شەسىن الاڭسىز ەتۇگە بەكىدى.

ئىىر جولى، اكەسى وعان قالجىڭداپ: “سەن قازىر قوجايىن بولىدىڭ، مۇئان كەيىن شەشەڭ ەكەۋىمىزگە اقشا كەرەك بولسا سەنەن سۇرايمىز“، - دەيدى. “مەن بۇعان ەرەكشە قۇاندىم، ەشقا- شان وزىمە مۇنداي رازى بولپ كورگەن ەمەسىىن. اكە - شەشەم مەنىڭ ناۋقاسىم ئۇشىن ۇزاق ۋاقىت ازاپ تارتتى، ەندى ماعان سۇبەنىپ تىنىستاپ قالاتىن بولدى“، - دەدى مياۋ يانپان.

“ول، بەينە، ئىر الاۋ سىياقتى”

يىىل 6 - ايدا مياۋ يانپاننىڭ ناۋقاسى اۋىرلاپ، اكەسىمەن بىرگە گۇياڭعا بارىپ ەمدەلەدى. ونىڭ اكەسىن ەرتىپ اۋى ونىڭ وزىنە قارايلاسۇنما مۇقتاج بولۇمەن بىرگە، اكەسىنىڭ باۋىر قىتاۋ سىرقاتىن ەمدەتۇ ئۇشىن دە بولاتىن. شىياحانادا جاتقان كەزدە ول تاىى ىنتەرنەتتەن شەشە- سىنە بىرنەشە پار جازدىق جاڭا كىيىم ساتىپ الىپ بەردى.

مياۋ يانپاننىڭ جاۋاپتى شىياگەرى، گۇچىجۇ جۇڭگوشا شىياگەرلىك - دارىگەر- لىك داشۇەسىنە قاراستى 2 - شىياحانانىڭ نەرۇ نىكىى اۋرۇلار ئبولمىلىنىڭ مەڭگەرۇ- شىسى كۇاڭ شىشياڭ وسى شىنجىاڭدىق بويچەتكەندى تىلگە الغاندا، “ول سويلەي الماعانىمەن قول تەلەفونغا جازۇ جازىپ، ناۋقاستار بولەسىندەگى ناۋقاستاردى شا- بىتاندىرادى“ دەپ القاى بەردى.

نەرۇ نىكىى اۋرۇلار بولمىندە سالپاق- تى تۇردەگى بۇلىشق ەت السىرەۋ ناۋقاسىنا شالىدىقان ناۋقاستاردى ەمدەيتىن ارناۋلى ناۋقاستار بولەسى بار. مياۋ يانپان شىياحا- ناعا جاتۇدان ىلگىرى، كوڭل كۇيى جايىر- قاقتى بولاتىن. مياۋ يانپان ۇنەمى ۇپچات ارقلى ناۋقاس سەرىكتەرىنە بۇرىنقى حال ۇستىندە قالعان ساتتەرىن بايانداپ، كۇرەس جاساۋ ارقلى تايقان سەنىمى مەن قۇانشىن ئبوللىسىپ، “كىسىلك دارالىڭك بول- ەاندا عانا تىرشلىكنىڭ جاسىرىن كۇش - قۇانتىن، پاراساتى مەن سۇبىسپەنىشلىگىن سەزد- نىپ، جارىققا شىعارىپ، ۇمىردىڭ قۇنىن جۇ- زەگە اسرۇعا بولادى“، - دەيدى.

“يانپان ۇپچاتتا ادامدارمەن سويلەس- كەندى جاقسى كورەدى، جازۇ - سزۇ نە- گىزى ەرەكشە جاقسى. كەيىىرەۋەلەر ونان ىنتەرنەت ساۋداسىن جاساۋدى ۇيرەنەكشى بولغاندا ول ۇستىندە ۇيرەتتى. ناۋقاستار-

□ خالىق گازەتىنىڭ ئىلىشى جىڭ يۇە

“جاڭا ئىپتىى ايدارشا ۋېرۇس وكپە قاينۇ نىدەتى تۇلىغاننان بەرى، امەرىكا ’جاڭا ئىپتىى ايدارشا ۋېرۇستىڭ قاينارى‘ سىندى قالىپاقتى جۇڭگوعا زورلاپ كېگىزىپ، سان قۇلىققا باسىپ جۇڭگونىڭ خالىقاراداعى بەدەلىنە داق سالۇعا ۇرىن- دى. مۇنداي ۋېرۇستىڭ تەگىن انقتاۋ ماسەلسىن ساپاسىلاندىرۇ قىلىغىنىڭ كۇللى الەمنىڭ سەلبەسىپ نىدەتكە قارسى اتتانۇنغا ەشقانداي پايداسى جوق“، - دەدى ەگىيەت كوممۇنىستىك پارتىياسى ساياسي بۇىروسىنىڭ مۇشەسى سالاح سالۇرى جۇقتا گازەتمىزدىڭ ئىلىشىسىن قايلداغاندا.

سالۇرى مىنانى ئېلىدىرى: امەرىد- كاننىڭ ۋېرۇستىڭ تەگىن انقتاۋ ماسەلە- سىن ساپاسىلاندىرۇداى باس ماقساتى، اۋەلى، ئوزىنىڭ نىدەتكە توتەپ بەرۇدە ساتسىزدىككە ۇشراعانى جونىدە ايتىل- ەان ايبىتاۋلاردى وزگەگە اۋدارۇ. نىدەت- كە قارسى اتتانۇدا دارمەنسىزدىك كور- سەتكەندىكتەن، امەرىكا دۇنيە جۇزىندە- گى دياگنوزى تۇراقتاندىرىلغان جالىي ناۋقاستار مەن ولگەن ناۋقاستار ەڭ كوپ مەملەكتەكە اپىنالىدى. مۇنداي سات- سىزدىكىى بۇرگەمەلەۋ ئۇشىن، امەرىكا “ۋېرۇستىڭ تەگىن انقتاۋ“ دەگەن اپتىن

وزگە ەلدەرگە قىسىم جاسادى، مۇنداي ساياسي ۋېرۇس جاڭا ئىپتىى ايدارشا ۋېرۇستان دا قورقىنىشتى.

سالۇرى مىنانى اتاپ كورسەتتى: جۇڭگو باستان - اياق علمىي پوزىتسيا نەگىزىندە ۋېرۇستىڭ تەگىن انقتاۋعا ساپكەسىپ، دەر كەزىندە ۋېرۇس گەن تىزبەگىن ورتاقتاسىپ، دۇنيە جۇزىلىك دەنساۋلىق ساقتاۋ ۇيەىنىڭ ماماندارىن جۇڭگودا ۋېرۇستىڭ تەگىن انقتاۋ زەر- تەئۇىن ورىستەتۇگە ۇسىنىس ەتتى. مامان- دار ناقتى ورىندى ارالاۋ جانە تەكسەرۇ - زەرەتتەۋ ارقلى تاجىرىيەحانادان تارالۋى “مۇلدە مۇمكىن ەمەس“ دەگەن قورىتىم- دىنى كەسەتپ ايتتى. “امەرىكا ساياسي الايىقتارى علمىي مالپەمتى ەلەڭغۇرلى كورمەي، جۇڭگوعا ۇزدىكىسىز شاېۋىل جاسادى. ەنىڭ ايتارىم، ساياسي قاسكۇ- نەمدىك نەگىزىندەگى تەگىن انقتاۋدىڭ ماڭگى شىن سىرى بولمايدى“.

جۇڭگو مەن ەگىيەتنىڭ نىدەتكە قارسى اتتانۇ سەلبەستىگىن اۋىزعا الغاندا، سالۇرى بىلاي دەدى: “نىدەتتەىن ساقتانۇ زاتتىق ماتەرىيالدارى مەن ۋاكىىي- نانى كومەككە بەرۇدەن جۇڭگو ۋاكىىىنا- سىن جەرگىلىكتى ورىندا ئوندىرۇدى جۇ- زەگە اسرۇعا دەيىن، جۇڭگو زاتتىق ما-

تەرىيال، ئىمارى - دارمەك، تەخنىكا، قارجى سىياقتى جاقىتاردا ەگىيەتكە جان -

(باسى 1 - بەتتە)

جەمىس - جىدەك شارۋاشلىغىن كۇشەيتۇ، مال شارۋاشلىغىن كوركەيتۇ، ەرەكشەلىكتى جەبەۋ“ سىندى كاسىپ سالاسىنىڭ دامۇىن ورنالاستىرۇدى مىقتاپ ارقاۋ ەتىپ، فىنانس ونمىدەرىندە جاڭالىق اشىپ، فىنانسىپەن قامداۋدى ساپالالاندىد- رىپ، شارۋا وتباسلارنا قارىز اقشا بەرۇ مولشەرىن كوبەيتىپ، كولەمىن ارتتىرۇدى ۇزدىكىسىز ىلگەرلەتىپ، اۋىل - قىستاقنى گۇلدەندىرۇ سترا- تەگىياسىن اىقارۇدى قارجى جاعىمان قامتاماسىز ەتتى. 7 - ايدىڭ سوڭىنا دەيىن، شىنجياڭ اۋىل - قىستاق امانات - قارىز كىووپەراتىۋنىڭ شارۋا وتباسلارنا بەرەمتىن قارىز اقشا قالىدىق سوماسى وتكىەن جىلىدىڭ سوڭىنان 21 مىللىيارد 323 مىللىون يۇان ارتىپ، ارتۇ مولشەرى %26.32 بولپ، ئتۇرلى قارىز اقشا- نىڭ ارتۇ مولشەرىنەن 17.52 پايىىز جوعارى بولدى.

شارۋا وتباسلارنا قارىز اقشا بەرۇ كولەمىن ارتتىرۇ، مولشەرىن كوبەيتۇ ئۇشىن، شىنجياڭ اۋىل - قىستاق امانات - قارىز كووپەراتىۋى قىستاق امانات - قارىز كووپەراتىۋى وتىرۇدان، تىسوۋدان وتباسلارنا بارىپ ىرىقتى تۇردە قىزمەت وتەۇ- گە، تۇعىردا قىزمەت وتەۋدەن اتىىز باسنا بارىپ قىزمەت وتەۇگە ويىد- سىپ، سەنىمىدىلىگىن باعالاۋدى قىستاق بويىنشا ىلگەرلەتۇ قىزمەتىن ىشكەرلەي ورىستەتىپ، شارۋا وتبا- سلارنا قارىز اقشا بەرۇ قامتىمىن ۇز- دىكىىز ارتتىردى. 7 - ايدىڭ سوڭىنا دەيىن، ئىىر مىللىيون 466 مىڭ 700 شارۋا وتباسىنا بەرىلەتىن قارىز اقشا ساق- تالدى، بۇل وتكەن جىلدىڭ سوڭىنداعە- دان 128 مىڭ 400 وتباسى ارتىپ، ارتۇ مولشەرى %9.59 بولپ، ساپكەس مەزگىلدەگەند 45 مىڭ 800 وتباسى ارتىپ، ارتۇ مولشەرى %8.22 بولپ، شارۋا وتباسلارنا قارىز اقشا بەرۇ قامتىم مولشەرى ونان ارى جوعارىلادى.

قارىز اقشا ئىاسلى جاعىندا شىنجياڭ اۋىل - قىستاق امانات - قارىز كووپەراتىۋى شاعىن سوماداعى امانات - قارىز اقشا، كەپىلگە قوېۇ، كەپىل بولۇ سىياقتى كوپ ئتۇرلى قارىز اقشا ئىاسلىن شىىعاردى ئارى ىنتەرنەت جەلىسىندە امانات - قارىز اقشا جۇمىسىن بەلىسەنە جۇرگىزىپ، ىنتەرنەت جەلىسىندە فىنانس ئونىمى

“نۇڭدايتۇڭنىڭ“ جالپىلاسۇ سەرپىد- ىىن ارتتىردى. 7 - ايدىڭ سوڭىنا دەيىن، “نۇڭدايتۇڭعا“ جىيىنى 877 مىڭ 800 وتباسى قول قويدى، بۇل وتكەن جىلدىڭ سوڭىنان 101 مىڭ 800 وتباسى ارتىپ، ارتۇ مولشەرى %13.13 بولدى. “نۇڭدايتۇڭ“ قالىدىق سوماسى 38 مىللىيارد 485 مىللىيون يۇان ارتىسىپ، وتكىەن جىلدىڭ سوڭىنان 12 مىللىيارد 35 مىللىيون يۇان ارتىپ، ارتۇ مولشەرى %45.50 بولدى.

مۇنان سىرت، شىنجياڭ اۋىل - قىستاق امانات - قارىز كووپەراتىۋى وركەندەتۇ فورماسىنداى كومەك- تەسۇ - سۇيەمەلدەۋ باعىتىنا تاباندى بولپ، كەدەيلىكتەن ارىلغان خالىققا باعىتالغان شاعىن سوماداعى امانات - قارىز اقشاسىن بەلىسەنە تاراتىپ، كە- دەيلىكتەن ارىلغان خالىقتىڭ ئوندىد- رىستى دامىتۇنغا قولداۋ كورسەتىپ، “قارىز اقشا بەرۇگە تىسىستلەرىنە مۇمكىندىگىنىشە قارىز اقشا بەرۇدى، قارىز اقشانى ويداعىداي الۇ، قارىز اقشادان ويداعىداي پايدالانۇدى“ جۇزەگە اسردى. 7 - ايدىڭ سوڭىنا دەيىن، وسى جىلدا 62 مىڭ 900 وت- باسنا كەدەيلىكتەن ارىلغان خالىققا باعىتالغان شاعىن سوماداعى امانات - قارىز اقشاسىنان ئىىر مىللىيارد 961 مىللىيون يۇان تاراتتى. 233 مىڭ 400 وتباسىنا بەرىلەتىن 7 مىللىيارد 998 مىللىيون يۇان كەدەيلىكتەن ارىلغان خالىققا باعىتالغان شاعىن سوماداعى امانات - بۇل جىل باسنىداعدان 28 مىڭ 400 وتباسى، ئىىر مىللىيارد 20 مىللىيون جەكە %13.85، %21.16 بولدى.

كەزەكتە شىنجياڭ اۋىل - قىستاق امانات - قارىز كووپەراتىۋى فىزىكالىق جەلى تۇيىنىشەن 1218ان، جالپىعا ئىيمىدى فىنانس قىزمەت وتەۇ پۇنكىتىنىەن 9361نن قۇرۇپ، فىزىكالىق جەلى تۇيىندەرىنىڭ بارلىق اۋىل - قىلاشقتى تولىق قامتۇىن جۇزەگە اسىردى ئارى POS اپپاراتى، اقشا قوېۇ - الۇ اپپا- راتى سىياقتى فىنانس قىزمەت وتەۇ ماشىنا - جابدىقتارنىڭ بارلىق قىسە- تاتقى تولىق قامتۇىن جۇزەگە اسە- رىپ، شارۋا وتباسلارنا فىنانس قىزمەت وتىۋدى نەگىزدىك قۇرىلمە- لارمەن قامتاماسىز ەتتى.